

οὔτε πολιτικῶς] Ἦγουν ἀπὸ συμφώνου. ἐξ ἀσφαλείας. [Sch. k. II. 351.]

κα'. ρ) Ὁ δεσπότης προστησάμενος τὸν οἰκέτην^ρ) πραγματείας τινός, τότε κατέχεται δανειζομένου αὐτοῦ, ὅτε ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ δανείζεσθαι. εἰ δὲ μὴ δέκνυται ἐπιτρέψαι^ρ), τότε ζητοῦμεν τὴν περὶ τοῦ^ς) πεκουλίου ἀγωγὴν, καὶ τὴν περὶ τῶν ἀναλωθέντων^ρ) ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ δεσπότου.

ὅτε ἐπέτρεψεν αὐτῷ] Οὕτως ἐρμηνεύουσιν, τουτέστιν, εἰ μὴ ἄλλως κωλύσει· ἵνα μὴ ἐναντιωθῆ σοι τοῦ ἰ. διγ. τὸ α'. θέμα. ἐκεῖ μὲν εἴρηται, ὅτι σιωπηρῶς δοκεῖ ὁ δεσπότης ἐπιτρέπειν αὐτῷ καὶ δανείζεσθαι· ἐνιαῦθα δὲ, ὅτι χρῆ δεῖ-χθῆναι. [Sch. I. II. 351.]

κβ'. Ὁ ἐξ ὧν οἱ δοῦλοι συναλλάσσοισι, κὰν τὰ μάλιστα τῇ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ μόνον κατέχονται οἱ δεσπότες, ὅμως, εἰ καὶ ἀνάλωμα γένηται, ἢ πρὸς προσετώτα τοῦ πράγματος τοῦ δεσπότου αὐτῶν συναλλάξουσιν ἐπὶ ταῖς αἰτίαις, ἐφ' αἷς προεβλήθη, οὐ πρὸς τὸ πεκούλιον, ἀλλ' εἰς ὅλον τὸ χρέος, ἢ πρὸς τὸ ἀνάλωμα ἐνέχονται.

κγ'. Ὁ ἐὰν ὁ δοῦλος προεβλήθη τῆς τοῦ δεσπότου τραπέζης, καὶ χρήματα λαβῶν ἀγνωμονῆ, κατέχεται ὁ δεσπότης τῇ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγῇ, ὡς προστησάμενος αὐτόν.

κδ'. Ὁ ἐὰν παρὰ γυναικὸς προβλήθη προνοητῆς τῶν πραγμάτων αὐτῆς, ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν συναλλαγμάτων κατέχεται ἢ γυνὴ τῇ κατὰ τοῦ προσετώτος ἀγωγῇ. κὰν γὰρ προσετώτα προβάλληται ἢ γυνή, τῇ κατὰ τοῦ προσετώτος ἀγωγῇ κατέχεται.

τῇ κατὰ τοῦ προσετώτος ἀγωγῇ κατέχεται] Εἰ καὶ γυνὴ ὑπὲρ ἀλλοτρίων συναλλαγμάτων παρεμβάλλουσα ἑαυτὴν οὐκ ἐνέχεται. ἐνιαῦθα δὲ οὐκ εἰσὶν ἀλλοτρία, ἀλλὰ τῆς γυναικὸς· εἰ καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων συναλλαγμάτων ἡ ἀγωγὴ τίκεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐνάγεται. [Sch. m. II. 351.]

κε'. Ὁ παρὰ τινος ἐπιτραπέις δανείσασθαι καὶ δανεισάμενος ποιῆ κατ' αὐτοῦ ὡσανεὶ κατὰ τοῦ προσετώτος ἀγωγῇ.

κς'. Ὁ κατὰ βούλησιν δεσπότου συναλλάξας πρὸς οἰκέτην, ἔχει κατὰ μίμησιν τῆς κατὰ τοῦ προσετώτος ἀγωγῇ.

TITΛΟΣ Β'.

Περὶ^α) ἀγωγῆς τῆς κινουμένης κατὰ τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ πατρός, ἠνίκα γνωσκόντων αὐτῶν καὶ μὴ ἀντιλεγόντων αὐτῶν^β) πραγματευόμενος ὁ^γ) δοῦλος ἢ ὁ^δ) ὑπεξούσιος παῖς ἔνοχοι γίνονται^β) τοῖς πρὸς αὐτοὺς συναλλάττουσιν.

α'. Οὐλιαν. Τῆς^γ) περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῆς

p) Cap. 21. habet Syn. p. 178. et Harm. III. 5. 92. q) Harm. addit αὐτοῦ. r) Syn. et Harm. ἐπιτρέψας. Hic reliqua ita exhibet: τότε ζητοῦμεν περὶ τοῦ πεκουλίου τοῦ δούλου, καὶ πληρομένου κατὰ πρῶτον λόγον τοῦ δεσπότου, πληροῦται κατὰ δεύτερον λόγον καὶ ὁ δανειστής. s) Syn. verba περὶ τοῦ omittit. t) Syn. ἀλωθέντων. Leuncl. in marg. ἀναλωθέντων. z) Cap. 23. totidem verbis legitur in Schol. o. ad Basil. XXIII. 1. cap. 29. Fabr. T. III. p. 289. v) L. 4. C. h. t. legitur in Syn. p. 178. ubi idem scholium reperitur, quod huic loco subiectum est. Plane contraria est sententia Harmenopuli II. 11. 8. qui haec habet: ὅταν ναύκληρος γένηται παρὰ γυναικὸς, εἰς πάντα, ὅσα πταίσει, αὐτὸς ἐνέχεται, καὶ οὐχ ἡ γυνή. w) Cap. 25. legitur in Sch. 12. recens edito ad Basil. XIV. 1. cap. 10. edit. nostrae T. II. p. 84. et in Schol. m. ad eundem locum Basil. Fabr. II. 178. edit. nostrae l. 1. x) Hanc tituli inscriptionem suppeditat Fabr. Similis exhibetur in indice titularum Coisl. et apud Tipucitum. y) αὐτῶν rectius deest in indice Coisl. et Tip. z) Tipucitus addit αὐτοῦ. α) ὁ deest apud Tipucitum. b) Index Coisl. ἔνοχος γίνεται. c) L. 1. 2. D. h. t. legitur in Syn. p. 178.

1) nec civiliter] Gloss. interlin. Id est ex pacto, παρακλητικῶς, ex cautione.

XXI. Dominus, qui servum alicui negotiationi praeposuit, tunc tenetur eo mutuum pecuniam accipiente, cum ei permiserit¹⁾, ut et mutuum pecuniam acciperet. Quodsi non probetur, cum id permisisset, tunc necessariam ducimus actionem de peculio, et de in rem domini verso.

L. 1. C. IV. 25.

1) cum ei permiserit] Sic interpretare, id est, nisi nominatim prohibuerit: ne adversari tibi videatur dig. 10. them. 1. Ibi enim dicitur, dominum tacite permittere ei videri, ut etiam mutuum pecuniam accipiat: hoc loco autem, id probari debere.

XXII. Ex his, quae servi contrahunt, quamvis de peculio duntaxat domini teneantur, de eo tamen, quod in rem versum est, vel cum institore rei dominicae ex causis, quibus praepositus est, contractum est, non peculio tenus, sed in solidum debitum, vel de eo, quod in rem versum est, tenentur.

L. 2. C. eod.

XXIII. Si servus mensae domini praepositus sit, et pecuniam acceptam non reddat, dominus institoria actione tenetur, cum eum praeposuerit.

L. 3. C. eod.

XXIV. Si a muliere quis rebus eius gerendis praepositus sit, ex contractibus cum eo initis mulier institoria actione tenetur. Licet enim institorem mulier praeposuerit, institoria actione tenetur¹⁾.

L. 4. C. eod.

1) institoria actione tenetur] Quamvis mulier, quae pro alienis contractibus intercedit, non teneatur. Hoc loco autem non sunt aliena negotia, sed mulieris: quamvis ex alienis contractibus actio oriatur, et ideo conveniatur.

XXV. Is, cui permissum est, ut mutuum pecuniam acciperet, eamque mutuum accepit, adversus eum, qui permisit, utilem institoriam actionem gignit.

L. 5. C. eod.

XXVI. Qui secundum domini voluntatem cum servo contraxit, habet actionem ad exemplum institoriae.

L. 6. C. eod.

TITULUS II.

De actione, quae instituitur adversus dominum patremve, cum scientibus eis nec contradicentibus servus vel filiusfamilias mercaturam exercens obligatur his, quibuscum contrahunt.

I. Ulpian. Actione de peculio mota, dominus L. 1. pr. §. 1. D. XIV. 4.

κινουμένης, ὑπέξαιρει ὁ δεσπότης τὸ κεχρεωστημένον, ἐὰν ἠγγύει ὁ δεσπότης. εἰ δὲ γινώσκει, τὸν δοῦλον ἐν τῷ πεκουλιάρῳ^{d)} φορτίῳ πραγματεύεσθαι, ὡς^{e)} ἔξω-
τικὸς εἰς τὴν ἀγωγὴν^{f)} ἐρέχεται τὴν διαιρουσάν μεταξὺ
τοῦ δεσπότητος καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν συναλλαζάντων ἀνα-
λόγως τὸ κέρδος, οἰαδήποτε ἂν εἴη πραγματεία.

L. 1. §. 2. Χώραν δὲ ἡ τοιαύτη ἀγωγὴ ἔχει, κἂν μηδὲν ἔστιν
D. XIV. 4. ἐν τῷ πεκουλίῳ.

κἂν μηδὲν ἔστιν ἐν τῷ πεκουλίῳ] Τουτέστι, κἂν
τοιαῦτα χρεωσθῆται ὁ δεσπότης, ὥστε μὴ ἀπομείναι τι ἐν τῷ
πεκουλίῳ, χώρα τῆς τριβουτορίας. [Sch. a. II. 359.]

§. 3. Εἰδῆσιν ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς τὸ ἀνέχεσθαι^{g)}
λέγομεν. εἰδῶς γὰρ ὁ δεσπότης καὶ μὴ διαμαρτυρο-
μενος^{h)} καὶ ἀντιπῶν, ἐνέχεται τῇ τοιαύτῃ ἀγωγῇ.

§. 4. Ἀρμόζει δὲ ἐπὶ παντὸς ὑπέξουσιου.

§. 5. Καὶ τοῦ καλῆ πίστει δουλεύοντος ἐλευθέρου τε
καὶ δούλου ἀλλοτρίου, καὶ τοῦ ἐν χρήσει δουλεύοντος
δούλου ἀλλοτρίου.

L. 2. β'. Παῦλ. Ἐὰν μέντοι τὸ πεκουλιάριον φορτίονⁱ⁾,
D. eod. εἰς ὃ πραγματεύεται, ἀνήκη^{k)} τῷ ἐναγομένῳ.

ἀνήκη τῷ ἐναγομένῳ] Τουτέστιν, ἐὰν ἀρμόξῃ τῷ
δεσπότηῃ ἢ τῷ πατρὶ. πολλάκις γὰρ εἰσὶ τινα ἐν τῷ ὑπέξουσιῳ
υἷῳ, αἷμα οὐ προσπορίζονται τῷ πατρὶ· οἷον τὰ καστρέσια
πεκούλια. πολλάκις δὲ καὶ ἐν τῷ βίονα φίδε δούλῳ, αἷμα μὴ
εἶναι ἐξ ἑᾶς τοῦ δεσπότητος, ἢ ἐξ ὅπερς σουοις. [Sch. b. II. 359.]

L. 3. pr. γ'. Οὐλλίαν. Ἐὰν δύο ὡς δεσπότηται γινώσκοντες,
D. eod. ἕκαστος αὐτῶν καὶ μόνος ἐνάγεται. εἰ δὲ καὶ ὁ εἰς
ἀγνοεῖ, καὶ ἐνάγεται ὁ γινώσκων, ὑπέξαιρεῖται τέλειον
τὸ χρεωστούμενον τῷ ἀγνοήσαντι. εἰ δὲ χωρήσει ὁ
συναλλάξας κατὰ τοῦ ἀγνοήσαντος, οὐκ ἔχει χώραν ἢ
εἰρημένη ἀγωγῇ, ἀλλ' ἢ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ·
καὶ ἐπέξαιρεῖται τέλειον τὸ ἑκατέρῳ κεχρεωστημένον.
τοῦτο γὰρ γίνεται καὶ αὐτοῦ τοῦ γινώσκοντος ἐναγο-
μένου τῇ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ.

§. 1. Ἡ εἰδήσις τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τοῦ κουράτωρος
τοῦ μαινομένου, οὐ μὴν ἢ τοῦ ἀνήβου εἰσάγει τὴν
διαιρουσάν μεταξὺ τοῦ δεσπότητος καὶ τῶν συναλλαζάν-
των ἀναλόγως τὸ κέρδος ἀγωγῆν. ἀπὸ δὲ τοῦ δόλου
τοῦ ἐπιτρόπου καὶ τοῦ κουράτωρος εἰς μόνον τὸ
περιελθὸν ἐνέχονται, καὶ εἰς τὸ ἐκχωρῆσαι τὰς κατὰ
τῶν κηδεμόνων ἀγωγὰς.

§. 2. Ὁ δὲ ἀνήβος, εἰ δεκτικός ἐστι δόλου, ἐνέχεται ἐξ
οἰκείου δόλου, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἢ εἰδήσις αὐτοῦ πρὸς
τὴν πραγματείαν οὐκ ἀρκεῖ.

εἰ δεκτικός ἐστι δόλου] Τουτέστι, πρόξimos που-
βεράται. [Sch. c. II. 359.]

L. 4. δ'. Παῦλ. Εἰ δὲ ὁ μὲν ἠβήσας, ὁ δὲ νήψας πλημ-
D. eod. μελήσει δόλου, ἐνέχεται.

L. 5. pr. ε'. Οὐλλπ. Ὁ δὲ δόλος καὶ ἢ εἰδήσις τοῦ φροντι-
D. eod. στοῦ μου βλάπτει με.

§. 1. Ἐὰν ὁ δοῦλος τοῦ δούλου μου πραγματεύεται,
εἰ μὲν οἶδα, ἐνέχομαι τῇ διαιρούσῃ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ

deducit, quod sibi debetur, si ignorabat. Si vero
scit, servum in peculiari merce negotiari, velut ex-
traneus in actionem venit, quae inter dominum et
eos, qui cum servo contraxerunt, pro rata portione
lucrum distribuit, qualiscunque sit negotiatio.

Locum autem eiusmodi actio habet, etiamsi nihil
sit in peculio¹⁾.

1) etiamsi nihil sit in peculio] Hoc est, licet
tantum domino debeatur, ut nihil in peculio remaneat,
locus est tributoriae.

Scientiam in hac actione patientiam dicimus.
Nam si dominus sciat, et non protestetur et contra-
dicat, hac actione tenetur.

Competit autem in quolibet alienae potestati sub-
iecto.

Et in eo, qui bona fide servit, sive liber homo,
sive servus alienus sit, et in servo alieno, cuius quis
usumfructum habet.

II. Paul. Si tamen merx peculiaris, in qua ne-
gotiationem exercet, ad eum, qui convenitur, perti-
neat¹⁾.

1) ad eum, qui convenitur, pertineat] Hoc
est, si ad dominum patremve pertineat. Saepe enim
filiusfamilias quaedam habere potest, quae patri non
acquiruntur: utputa castrense peculium. Sed et ser-
vus, quem bona fide possidemus, saepe quaedam habet,
quae non sunt ex re domini, vel ex operis suis.

III. Ulpian. Si duo sint domini, et ambo sciant,
alteruter eorum in solidum convenitur. Sed et si
unus ignoret, et is, qui scit, conveniatur, deducitur
solidum id, quod ignorantibus debetur. Sed si qui con-
traxit, ignorantem convenerit, dicta actio locum non
habet, sed actio de peculio: et quod utrique debe-
tur, in solidum deducitur. Hoc enim servatur, et si
is, qui scit, actione de peculio conveniatur.

Scientia tutoris et curatoris furiosi, non etiam
pupilli, inducit actionem, quae inter dominum et eos,
qui contraxerunt, pro rata portione lucrum distri-
buit. Ex dolo autem tutoris et curatoris in id dun-
taxat, quod ad eos pervenit, tenentur, et ut actiones
adversus tutores vel curatores praestent.

Pupillus autem, si doli capax sit¹⁾, ex dolo
suo tenetur, quamvis scientia eius non sufficiat ad
negotiationem.

1) si doli capax sit] Hoc est, proximus pūber-
tati.

IV. Paul. Si vero pupillus pubes factus, vel fu-
riosus sanae mentis factus dolum admiserit, tenetur.

V. Ulp. Dolus autem et scientia procuratoris mei
mihī nocet.

Si vicarius servi mei negotietur, si quidem sciam,
teneor actione, quae inter me et eos, qui contraxe-

d) Syn. πεκουλιάρῳ. e) Syn. εἰς pro ὡς. Leuncl. in marg. ὡς. f) Syn. ad verba τὴν ἀγωγὴν hoc scholium habet:
τὴν οὕτως ὀνομασμένην τριβουτορία (lege ὀνομασμένην τριβουτορίαν· ἔστι) ἐστὶ δὲ αὐτὴ διαιρετικὴ. εἰ γὰρ συμβῆ διαφόροις
ἐποφλήγει (lege ἐποφλήσει) καὶ τῷ δεσπότη αὐτοῦ, ἀναγκάζεται εἰς τὸ μέσον ἀγαγεῖν τὰ φορτία, καὶ ἀναλόγως τῶν κεχρεωστη-
μένων γίνεται ἡ διαίρεσις, μὴ προτιμωμένου τοῦ δεσπότητος ἐν τινι. ἀλλ' ἵσον γενομένου ἐν τῇ διαίρεσει τοῦ χρέους. Quae
tributoria dicitur: tributoria autem est divisoria. Nam si diversis et domino suo debeat, cogitur in medium proferre
merces suas, et pro rata aeris alieni fit divisio: neque in ullo dominus potior est, sed debitum aequaliter dividitur.
g) Syn. ἐνέχεσθαι. h) Syn. διαμαρτυρούμενος. i) Syn. φορτίον. Leuncl. in marg. φορτίον. k) Syn. ἀνήκει.

τῶν συναλλαξάντων ἀναλόγως ἀγωγῆ. εἰ δὲ ἀγροῦ καὶ γινώσκει ὁ δούλος μου, εἰς τὸ πεκούλιον αὐτοῦ ἐνάγομαι, καὶ ὑπεξαιρεῖται τοῦ πεκούλιου τοῦ δούλου μου τὸ κεχρεωστημένον μοι· οὐ μέντοι καὶ τὸ¹⁾ τῷ δούλῳ μου ἐποφειλούμενον. εἰ δὲ γινώσκομεν οἱ δύο, ἐνάγομαι τῇ περὶ τοῦ πεκούλιου ἀγωγῇ, ὀνόματι τοῦ δούλου μου, καὶ τῇ ἀγωγῇ τῇ διαιρούσῃ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν συναλλαξάντων ὀνόματι τοῦ δούλου μου, καὶ μερίζεται τὸ ἐμὸν καὶ τῷ δούλῳ μου χρεωστούμενον. ἐπιλογὴν οὖν ἔχει ὁ συναλλάξας, κινεῖν, ὅταν βούλεται. εἰ δὲ ἠγνόησεν ὁ δούλος μου, ὑπεξαιρεῖται τέλειον τὸ κεχρεωστημένον αὐτῷ παρὰ τοῦ δούλου αὐτοῦ.

Καὶ δούλης πραγματευομένης χάρα τῇ διαιρούσῃ ἀγωγῇ.

Ἀδιάφορον, εἴτε τῷ δούλῳ τις, εἴτε τῷ προστίσαντι αὐτὸν συναλλάξει.

Οὐ πᾶν^{m)} συνάλλαγμα, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τοῖς φορτίοις εἰσάγει τὴν διαιρούσαν τὸ κέρδος ἀγωγὴν.

Καὶ μερίζεται, ὑπερ ἐκ τῶν φορτίων ἔχει, ἢ κατὰ πρόφασιν αὐτῶν ἔσχεν.

Μερίζεται ὁ ἔχων ὑπεξούσιον τὸν συναλλάξαντα μετὰ τῶν δανεισίων.

Εἴτε ἐπὶⁿ⁾ τῷ φορτίῳ κεχρεώσθηται, εἴτε ὅθεν δήποτε, καὶ εἴτε πρὸ τοῦ πραγματεῦσασθαι τὸν ὑπεξούσιον ἔχρεωστήθη, ἢ ἄλλοι αὐτοῦ ὑπεξούσιοι, εἴτε μετὰ ταῦτα.

εἴτε ὅθεν δήποτε] Τουτέστιν, ὁ πατὴρ ἢ ὁ δεσπότης ὅθεν δήποτε χρεωστῆται. [Sch. d. II. 359.]

Εἰ^{o)} δὲ τὰ φορτία τοῖς δανεισταῖς ὑπετέθη, προτιμῶνται τοῦ δεσπότου.

Εἰ δὲ^{p)} πολλοὶ εἰσιν οἱ δεσπότες, πᾶσι πρὸς ἀναλογίαν τοῦ χρέους μερίζεται^{q)}.

Οὐ πᾶν τὸ πεκούλιον, ἀλλ' ἢ πραγματεία μερίζεται καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ληφθέν τε καὶ ὀφειλούμενον, καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀγορασθέν πεκούλιον, καὶ τὰ ὄντα ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἰνστρούμεντα. ταῦτα γὰρ αἰεὶ τῆς πραγματείας εἶναι πιστεύεται.

Ἐὰν δύο μέτεισι πραγματείας, ἢ ἐν διαφόροις τόποις ἐργαστήρια διαφόρους ἔχοντα λογοσυνάμκτας ἔχει, καὶ^{r)} κεχωρισμένως ἐπ' αὐτοῖς δανείζεται, οἱ τῆςδε τῆς πραγματείας, ἢ τοῦδε τοῦ ἐργαστηρίου δανεισταὶ οὐ καλοῦνται εἰς τὰ φορτία τῆς ἄλλης.

Εἰ δὲ εἰς ἓν ἐργαστήριον ἐφέρετο πάντα, καλοῦνται πάντες· ἀν^{s)} φαίνονται τὰ ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ ἐνὸς ἀγορασθέντα, εἰ μὴ ὑπετέθησαν^{t)} αὐτῷ.

Εἰ δὲ ἐπὶ πράσει φορτίον αὐτῷ^{u)} ἔδωκα, καὶ φαίνεται· εἰ μὲν τὴν δεσποτείαν μετέθηκα, πάντες καλοῦνται· εἰ δὲ μί^{v)}, οὐ μερίζεται, ἀλλ' ἐκδικᾷ αὐτό. οὐ παύεται^{v)} γὰρ εἶναι τὸ πρᾶγμα τοῦ πιπράσκοντος, εἰ μὴ λάβῃ τὸ τίμημα, ἢ τὸ ἰκανόν, ἢ ἐγγυητάς.

Πρὸς ἀναλογίαν οἱ δανεισταὶ μερίζονται, ἀσφάλιζόμενοι, ὡς ἐὰν ἕτεροι φανῶσι κεχρεωστημένοι, ἀποδίδασιν.

ζ'. Παῦλ. Οὐ γὰρ ὡς ἐπὶ τῆς περὶ τοῦ πεκούλιου ἀγωγῆς, οὕτω καὶ ἐνταῦθα κρείττων ἐστὶν ὁ προλαμβάνων. ἴσοι γὰρ εἰσι πάντες, ὅτε δήποτε εἰ ἐνάγουσιν.

runt, pro rata distribuit. Si vero ignorem et servus meus ordinarius sciat, de peculio eius mecum agitur, et de peculio eius deducitur, quod mihi debetur: non etiam id, quod ordinario debetur. Sed si uterque scierimus, de peculio convenior servi ordinarii nomine, et tributoria vicarii nomine, et distribuitur id, quod mihi et servo meo debetur. Qui igitur contrahit, eligere potest, qua actione experiri velit. Si vero servus ordinarius ignoravit, deducitur solidum id, quod ei a vicario debetur.

Et si ancilla negotiabitur, tributoriae actioni locus est. L. 5. §. 2. D. XIV. 4.

Nihil refert, utrum cum servo quis, an cum eo, §. 3. qui eum praeposuit, contraxerit.

Non omnis contractus, sed qui mercis causa fit, §. 4. tributariam actionem inducit.

Et tribuitur, quod ex merce habet, vel occasione eius consecutus est. §. 5.

In tributum vocatur is, qui in potestate habet eum, qui cum creditoribus contrahit. §. 6.

Sive quid mercis nomine debeatur, sive ex quacunque causa¹⁾, et sive antequam is, qui in potestate est, mercaturam exercuerit, sive postea domino deberi coeperit, vel aliis, qui in eius potestate sunt.

1) sive ex quacunque causa] Id est, ex quacunque causa patri dominove debeatur.

Sed si merces creditoribus pignori datae fuerint, domino praeferuntur. §. 8.

Si vero plures domini sunt, omnibus pro rata debiti sui tribuitur. §. 10.

Non totum peculium, sed merx in tributum venit, et quod ex ea receptum est et debetur, et peculium ex ea comparatum, et instrumenta, quae in taberna sunt. Haec enim semper ex merce esse creduntur. §. 11. 12. 13.

Si duas negotiationes exerceat, vel in diversis locis tabernas habeat, quarum diversi sunt ratiocinantes, et separatim earum nomine pecuniam mutuam acceperit, huius negotiationis vel huius tabernae creditores non vocantur ad merces alterius. §. 15. 16.

Sed si omnes merces in unam tabernam deferantur, omnes vocantur: licet extent ea, quae ex unius pecunia comparata sunt, nisi ipsi pigneratae sint. §. 17.

Sed si mercem ei vendendam dedi, eaque extat, si quidem dominium transtuli, omnes vocantur: sin minus, non tribuitur, sed eam vindico. Res enim venditoris esse non desinit, nisi pretium acceperit, vel satisfactum ei sit, vel fideiussores dati fuerint. §. 18.

Creditoribus pro rata tribuitur, praestantibus cautionem, si alii apparuerint creditores, se refusuros. §. 19.

VI. Paul. Non enim, sicut in actione de peculio, ita et hic melior est occupantis conditio¹⁾. Aequales enim omnes sunt, quandocumque agant. L. 6. D. eod.

1) τὸ inserui. Deest apud Fabr. m) L. 5. §. 4. sqq. praeter §. ult. in Syn. p. 178. sq. n) Syn. ἐν. o) E Syn. p. 179. supplevi §. 8. Apud Fabr. deest. p) δὲ in Syn. deest. q) Syn. μερίζονται. r) Verba ἔχει καὶ in Syn. desunt. Pro δανείζηται Syn. habet δανείζεται. s) Syn. καὶ et postea πραγμάτων pro χρημάτων. t) Sic lego. Fabr. ὑπέθησαν. Syn. ὑπέθεισαν. u) Syn. προφάσει φορτίων αὐτῷ. v) Inde ab οὐ παύεται — ἐγγυητάς. §. 18. L. 5. h. t. extat in Schol. Synopseos lib. XIX. p. 196. ad L. 8. C. de rescind. vendit. IV. quod est Schol. 6 Fabr. T. II. p. 385.

[ὁ προλαμβάνων] Τὸ προλαμβάνων νόησον ἐν τῇ ψήφῳ προλαμβάνειν, ὡς τίτ. ε'. τούτου τοῦ βιβλίου. [Sch. e. II. 360.]

L. 7. pr. ζ'. Οὐλίαν. Ἀσφαλιζέται πρὸς ἀναλογίαν ἀνα-
D. XIV. 4. δίδονται καὶ ὅπερ ὕστερον φανῆ τῷ δεσπότη χειρω-
στούμενον· ἴσως γὰρ ἀφανές ἦν, ἢ ὑπὸ αἵρεισιν τὸ
χρέος. ὁ δεσπότης μὴ θέλων μερίσαι, ἀλλὰ παραχω-
ρῆσαι τοῦ πεκουλίου ἢ τῶν φορτίων, ἀκούεται. καὶ
ἐπίπαν δίδωσιν ὁ πραιτωρ ἐπὶ τῇ διανομῇ διαγνώμονα.

§. 2. Ἀρμόζει ἢ ἀγωγή ἢ διαιρούσα τὸ κέρδος μεταξὺ
τοῦ δεσπότου καὶ τῶν συναλλαξάντων ἀναλόγως καὶ
κατὰ τοῦ ποιήσαντος δόλον εἰς τὸ ἥττον μερισθῆναι.
ἥττον δὲ λέγομεν καὶ τὸ μηδέν. οὐκ ἐνέχεται δὲ ὁ
ἀγνοήσας, εἶναι φορτία, εἰ μὴ ἄρα μετὰ ταῦτα γινῶς
οὐ μερίζεται. δόλον ποιεῖ ὁ δεσπότης παρασκινύζων
ἐκ τῶν φορτίων ἐαυτῷ καταβληθῆναι,

§. 3. Ἡ ἀνεχόμενος ἀπολέσθαι αὐτά, ἢ συστρέφων, ἢ
ἐπιτηδὲς ὀλίγων πιπράσκων, ἢ μὴ ἀπαιτῶν τοὺς ἀγο-
ραστὰς.

§. 4. Κἂν ἀρνήται ὁ δεσπότης, ἐποφείλεσθαι τοὺς
δανειστάς, χώρα τῇ διαιρούσῃ τὸ κέρδος ἀγωγῇ.

§. 5. Ἡ διαιρούσα τὸ κέρδος ἀγωγή διηλεκτῆς ἔστι,
καὶ δίδεται κατὰ κληρονόμων εἰς μόνον τὸ περιελθόν.

L. 8. η'. Ἰουλ. Κἂν γὰρ ἀπὸ μόνου δόλου ἀρμόζῃ,
D. eod. ὅμως οὐκ ἔστιν ἢ περὶ δόλου ἀγωγῇ, ἀλλὰ ῥεῖ περ-
σεκουλίονα ἔχει. ὅθεν καὶ ἀποθανόντος τοῦ δούλου
ἐνέχεται διηλεκτῶς ὁ δεσπότης, καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ
διὰ τὸ φάκτον τοῦ τελευτήσαντος.

L. 9. pr. θ'. Οὐλπ. Τὸ αὐτὸ νόει καὶ περὶ τῶν λοιπῶν δια-
D. eod. δόλων.

§. 1. Ἐπιλογῆν^{ω)} ὁ δανειστὴς ἔχει, ἢ τὴν περὶ πεκου-
λίου ἀγωγῆν, ἢ τὴν διαιρούσαν τὸ κέρδος κινήσαι.
ὑποστρέφειν δὲ πρὸς τὴν ἑτέραν οὐ δύναται. ἐκ δια-
φόρων δὲ αἰτιῶν ἑκατέραν δύναται^{*)} κινεῖν.

§. 2. Ἐὰν δούλῳ ἐλευθερωθέντι ἐν διαθήκῃ ληγατευθῆ
τὸ πεκούλιον αὐτοῦ, καὶ μὴ ἀσφαλισθῆ παρὰ τοῦ δού-
λου ὁ κληρονόμος, ἢ παρακρατήσῃ τὸ ὀφείλον μερι-
σθῆναι, ἐνάγεται τῇ διαιρούσῃ τὸ κέρδος ἀγωγῇ, ὡς
ἐν τούτῳ δόλον ποιήσας. ἀπὸ γὰρ τοῦ δόλου τοῦ
διαθεμένου, οὐ μὴν ἐκ τοῦ οἰκείου δόλου εἰς μόνον
τὸ περιελθόν ἐνάγεται.

L. 10. ι'. Παῦλ. Ἡ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ κινεῖται
D. eod. κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦ δούλου, οὐ μὴν ἢ διαιρούσα
τὸ κέρδος.

L. 11. ια'. Γαι. Ποτέ^{υ)} μὲν συμφέρει τῷ ἐνάγοντι, κινή-
D. eod. σαι τὴν περὶ πεκουλίου ἀγωγῆν, ποτέ δὲ τὴν διαιρού-
σαν τὸ κέρδος. εἰς μὲν γὰρ τὴν διαιρούσαν τὸ κέρδος
τὰ τῆς πραγματείας φορτία φέρεται καὶ τὸ ληφθῆν ἐξ
αὐτῶν· εἰς δὲ τὴν περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῆν ἅπαν τὸ
πεκούλιον, συγκεκριμένων καὶ τῶν φορτίων^{z)}, συμβαίνει
δὲ καὶ μηδὲν τὸν πατέρα καὶ τὸν δεσπότην ἐποφεί-
λεσθαι.

L. 12. ιβ'. Ἰουλιαν. Τότε χώρα τῇ διαιρούσῃ τὸ κέρδος
D. eod. ἀγωγῇ, ὅταν ὁ δεσπότης πλέον τῆς ἀναλογούσης αὐτῷ
μοίρας παρακρατήσῃ. ἐὰν οὖν πεκουλίου ὄντος ἔξωθεν
τῆς πραγματείας ἐνάγεται παρ' ἑτέρων δανειστῶν τῇ
περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ, ὑπεξαίρει, ὅπερ διὰ τῆς
διαιρούσης τὸ κέρδος ἀγωγῆς χρεώσται.

1) occupantis conditio] Id est, eius, qui prior ad sententiam pervenit, ut tit. 5. huius libri.

VII. Ulpian. Cavet, refusurum se pro rata, et quod postea emerit domino debitum: forte enim in occulto erat, vel debitum sub conditione. Dominus, qui tribuere non vult, sed peculio vel mercibus cedere, auditur. Et plerumque Praetor arbitrum dat ad distributionem faciendam.

Actio tributoria datur et adversus eum, qui dolo malo fecit, ut minus tribueretur. Minus autem dicimus, et si nihil tributum sit. Non tenetur autem, qui ignoravit, merces esse, nisi forte postea re compta non tribuat. Dolo facit dominus, qui sibi ex merce solvi facit,

Vel qui eam perire passus est, aut eam avertit, aut vilioris data opera distraxit, aut ab emtoribus pretium non exegit.

Etiam si negaverit dominus, creditoribus deberi, tributoriae locus est.

Actio tributoria perpetua est, et in heredes datur de eo duntaxat, quod ad eos pervenit.

VIII. Iul. Licet enim ex dolo duntaxat competat, tamen non de dolo actio est, sed rei persecutionem continet. Unde etiam mortuo servo dominus perpetuo tenetur, et heres eius propter factum defuncti.

IX. Ulp. Idem intellige et in ceteris successoribus.

Electionem creditor habet, utrum actione de peculio, an tributoria experiri velit. Reverti autem ad alteram non potest. Ex diversis autem causis utraque experiri possunt.

Si servo testamento manumisso peculium eius legatum sit, nec heredi a servo cautum sit, vel retinuerit, quod tribuendum erat, tenetur tributoria actione, quasi in eo dolo fecerit. Ex dolo enim defuncti, non etiam ex dolo suo, de eo tantum, quod ad eum pervenit, convenitur.

X. Paul. De peculio actione cum emtore servi agitur, non etiam tributoria.

XI. Gai. Aliquando quidem agenti expedit, potius de peculio agere, aliquando vero tributoria. Nam in tributoria merces negotiationis veniunt, quodque ex his receptum est: in actionem autem de peculio totum peculium, in quo et merces continentur. Fieri autem etiam potest, ut patri vel domino nihil debeatur.

XII. Iulian. Tunc locus est tributoriae actioni, cum dominus plus, quam ratam portionem suam, retinuerit. Si igitur, cum extra mercem peculium esset, a ceteris creditoribus de peculio conveniatur, deducit, quod per actionem tributariam debet.

ω) §. 1. L. 9. legitur in Syn. p. 179. x) δύναται lego cum Syn. Fabr. δύναται. Nota, in Syn. huic loco hoc scholium subiici: σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῆς τριβουτορίας διηλεκτῶς ὁ δεσπότης ἐνέχεται· ἐπὶ δὲ τῆς περὶ πεκουλίου ἀγωγῆς ἐντός ἐνιαυτοῦ. Nota, in actione tributoria perpetuo dominum teneri, in actione vero de peculio intra annum. y) L. 11. D. h. t. legitur in Syn. p. 179. z) Syn. συγκεκριμένων καὶ τὸ φορτίων.

ιγ'. Οτε^a) ὑπεξούσιος ἐπίτροπος ἢ κουργάτωρ δίδοται, ὁ πατήρ τῆ περὶ ἐπιτροπῆς καὶ τῆ περὶ διοικήσεως ἀλλοτρίων πραγμάτων ἀγωγῆ, περὶ τοῦ πεκουλίου καὶ περὶ τῶν δαπανημάτων εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ γενομένων κατέχεται.

ιδ'. Ἐξ ὧν συναλλάσσει τις ἐν ὑπεξουσιότητι ὅπως δῆποτε, κατέχεται μετὰ τὴν ἀυτεξουσιότητα εἰς ὅσον εὐπορεῖ.

ιε'. Δαπανήματος γενομένου εἰς τὰ πράγματα τοῦ δεσπότητος κατέχεται ὁ δεσπότης, εἰ καὶ μὴ κατὰ κέλευσιν αὐτοῦ τὸ δάνειον ἐγένετο, ἢ μὴ ὑπέγραψεν ἐν τῷ χειρογράφῳ.

ις'. Ὑπεξούσιος ἐν συναλλάγματι τοῦ πατρὸς κατὰ κέλευσιν αὐτοῦ χρήματα λαβὼν, εἰ μὴ ἐνέμιξεν ἑαυτὸν τῆ πατρὸς κληρονομίᾳ, τοῖς κληρονομιαίοις δανεισταῖς οὐ κατέχεται^b).

ιζ'. Καὶ^c) περὶ ὑπεξουσίου μεζζονος τῶν κέ. ἐνιαυτῶν ἐγγνησαμένου καὶ ἐνεχομένου.

ιη'. Καὶ^d) περὶ οἰκέτου δανεισαμένου καὶ οἶκον ἔχοντος ἐν πεκουλίῳ, ἐπιτρέψαντος τῷ δανειστῆ, ἀντὶ τῶν τόκων μένειν ἐν τῷ οἴκῳ, πῶς ἔνοχον ποιῶν τὸν δεσπότην ἀπὸ τοῦ δανείου τῆ περὶ πεκουλίου.

ιθ'. 1) * Οε) δανειζὼν οἰκέτῃ ἀλλοτρίῳ, ζῶντος μὲν τοῦ οἰκέτου, διηνεκῶς, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἔχει τὴν περὶ πεκουλίου ἀγωγὴν· εἰ δὲ δαπάνημα εἰς τὰ τοῦ δεσπότητος πράγματα ἐγένετο, διηνεκῶς τὴν περὶ τῶν ἀναλωθέντων ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ δεσπότητος ἀγωγὴν. εἰ δὲ ἐλευθέρῳ τινὶ διοικοῦντι πράγματά τινος συναλλάξας, τῆ περὶ αὐτὸν τὸν φροντιστὴν διαθήσει ἐδάνεισας, οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχεις κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων· εἰ μὴ ἄρα ἢ εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τὰ νομίσματα προεχώρησαν, ἢ ἐφθασεν ἐκεῖνος τὸ πρᾶχθὲν δεκτὸν ἠγήσασθαι.

2) Καὶ^f) περὶ τοῦ δανειζόντος οἰκέτῃ ἀλλοτρίῳ, πῶς ζῶντος τοῦ οἰκέτου διηνεκῶς, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἔχει τὴν περὶ πεκουλίου. εἰ δὲ δαπανήματα εἰς τὰ τοῦ δεσπότητος πράγματα ἐγένετο, διηνεκῶς τὴν τῶν ἀναλωθέντων ἐν τοῖς πράγμασι τοῦ δεσπότητος ἔχει ἀγωγὴν. εἰ δὲ φροντιστῆ ἐδάνεισε, τῆ περὶ τὸν φροντιστὴν διαθήσει δανείσας, ἀνῆλθῃ, τότε ἔχει κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων ἀγωγὴν, ἢ μὴ.

κ'. 1) * Οε ὑπεξούσιος^b) θεμιτῶς δανεισάμενος, ἢ ἐὰν τὸν πατέρα ἐνηγγήσατο, καὶ ὑπεξούσιος ὧν κατέχεται εἰς ὀλόκληρον. καὶ μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ πατρὸς, εἰ μὲν κληρονόμος ἐγράφη, πάλιν εἰς ὀλόκληρον· εἰ δὲ οὐκ ἐγράφη κληρονόμος, εἰς ὅσον εὐπορεῖ, κατέχεται.

2) Καὶ^b) ὅτι ὑπεξούσιος θεμιτῶς δανεισάμενος, εἰ μὴ ἄρα παρὰ τὸ Μακεδονιάνειον δόγμα, ἢ ἐὰν τὸν πατέρα ἐνηγγήσατο, καὶ ὑπεξούσιος ὧν εἰς ὀλόκληρον ἐνέχεται. καὶ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς, εἰ κληρονό-

XIII. Cum filiusfamilias tutor aut curator datur, pater tutelae et negotiorum gestorum iudicio de peculio et de in rem verso tenetur. L. 1. C. IV. 26.

XIV. Ex contractibus, quos quis alieno iuri subiectus quocunque modo iniit, post emancipationem, in quantum facere potest, tenetur. L. 2. C. eod.

XV. De eo, quod in rem domini versum est, dominus tenetur, etiamsi nec iubente eo pecunia mutua data sit, nec cautioni subscripserit. L. 3. C. eod.

XVI. Filiusfamilias, qui in contractu patris iussu eius pecuniam accepit, nisi se paternae hereditati immiscuerit, non tenetur. L. 4. C. eod.

XVII. Et de eo, quod filiusfamilias maior XXV annis, si fideiusserit, teneatur. L. 5. C. eod.

XVIII. Item si servus, qui mutuum pecuniam accepit et domum in peculio habet, permiserit creditori, ut vice usurarum in domo habitaret, quomodo dominum mutui nomine de peculio obliget. L. 6. C. eod.

XIX. Qui servo alieno mutuum dat, superstite quidem servo, perpetuo, post mortem vero eius intra annum actionem de peculio habet. Sin autem in rem domini versum sit, perpetuo de in rem verso actionem habet. Quodsi cum homine libero quodam res alicuius agente contraxisti, et affectione erga ipsum procuratorem mutuum dedisti, contra dominum rerum actionem nullam habes: nisi forte vel in rem eius pecunia processit, vel prius ipse, quod gestum est, ratum habuerit. L. 7. C. eod.

Item si quis servo alieno mutuum pecuniam dederit, quomodo superstite servo perpetuo, post mortem vero eius intra annum de peculio actionem habeat. Sed si in rem domini versum sit, perpetuo de in rem verso habet actionem. Quodsi procuratori affectione erga eum pecuniam mutuam dederit, lege, quando adversus dominum rerum actionem habeat, vel non habeat.

XX. Filiusfamilias licite mutuatus, vel fideiussione pro patre praestita, tam in potestate positus in solidum tenetur, quam post mortem patris, si heres scriptus sit, rursus in solidum tenetur: si heres scriptus non sit, in quantum facere potest. L. 9. C. eod.

Item filiusfamilias licite, id est, non contra Senatusconsultum Macedonianum, mutuatus, vel fideiussione pro patre praestita, in potestate constitutus in solidum tenetur. Similiter post mortem patris, si

a) Posterior pars const. I. C. IV. 26. quae incipit: quodsi voluntate eius filius decurio sit creatus etc. in Basilicis ideo ommissa videtur, quia de decurionibus agit. Citatur in Schol. u. ad Basil. XXXVIII. 8. cap. 1. Fabr. T. V. p. 118. his verbis: ἐὰν γνώμη τοῦ πατρὸς ὁ ὑπεξούσιος χειροτονηθῆ βουλευτῆς, καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐπίτροπος δοθῆ, εἰς ὀλόκληρον ὁ πατήρ ἐνέχεται. εἰκοι γὰρ τοῦτο τοῖς ἄλλοις πολιτικοῖς βάρεσι. b) Hoc loco notat Fabrotus T. II. p. 358.: „Sequentia deerant in Regio Codice usque ad Lib. 20. Supplevimus autem ex Syn. cum MSS. collata.“ Praeter Synopsin et reliquos iuris Graeci fontes a Fabroto nondum exhaustos adhibui ad suppleendam lacunam inprimis Tipuciti Paratituli e Cod. Vaticano a fratre descripta. ubi interdum loci Basilicorum verbotenus, interdum κατ' ἐπιτομήν exhibentur. In restitutione ita versatus sum, ut varios eiusdem fragmenti contextus numeris insignitis reponerem et fontem, ex quo hausi, in notis indicarem. Recepi fragmenta a Fabroto restituta, in notis addito fonte, ex quo hausta sunt, et indicato loco, ubi apud Fabrotum reperiuntur. Numeros fragmentorum ipse addidi. Nomina Iureconsultorum omisi, quippe quae Fabrotus ex Digestis addidit. Locos restitutos, qui genuinum Basilicorum textum continent, signo stellulae notavi. c) Cap. 17. e Tipucito. d) E Tipucito. e) E Syn. p. 179. habet Fabr. T. II. p. 358. f) E Tipucito. g) E Syn. p. 180. habet Fabr. T. II. p. 359. h) E Tipucito.

μος ἐγράφη, ὁμοίως εἰς ὀλόκληρον· εἰ δ' οὐκ ἐγράφη, εἰς ὅσον εὐπορεῖ. εἰ δὲ ἀντεξούσιος ἐγένετο, ὡσαύτως εἰς ὅσον εὐπορεῖ, ἐνέχεται.

L. 10. κα'. 1) * Ὁ οἰκέτης¹⁾ ἔχων ἐλευθέρων πεκουλίον
C. IV. 26. διοίκησιν, δύναται πωλῆσαι πρᾶγμα τοῦ πεκουλίου· οὐκέτι δὲ καὶ ὁ μὴ ἔχων. ἀλλ' οὐδὲ δικαίαν ἀρχὴν νομῆς ποιεῖ τῷ ἐν δημοσίῳ ἀγοράσαντι. εἰ δὲ κινήτων ἦν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλάσιον ἀγωγῇ ἀρμόζει κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ.

2) Καί^{κ)} περὶ τοῦ ποῖον πεκούλιον δύναται πωλεῖν ὁ οἰκέτης, καὶ ποῖον οὐδαμῶς. ἀλλ' εἰ καὶ πωλήσει, ὑπεύθυνος ποιεῖ τὸν ἐν εἰδήσει ἀγοράσαντα τῇ κλοπῇ.

L. 11. κβ'. Καί^{λ)} περὶ δούλης συναλλάξεως, πῶς περιούσης διηρηκῶς δίδεται κατὰ τοῦ δεσπότου ἢ περὶ πεκουλίου, εἰς ὃ ἠϋξήθη τὸ πεκούλιον· μετὰ δὲ τελευτῆν αὐτῆς, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ.

L. 12. κγ'. 1) * Ὁ δεσπότης^{μ)} ἰδίῳ ὀνόματι ἔνοχος οὐ γίνεται, τοῦ οἰκέτου συναλλάξαντος· κατέχεται δὲ τῇ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ, ὑπεξαίρων τὸ φυσικὸν τοῦ χρέους, καὶ τῇ περὶ τῶν ἀναλωθέντων εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ.

2) Καί^{ν)} ὅτι ὁ δεσπότης τοῦ οἰκέτου συναλλάξαντος, ἰδίῳ ὀνόματι οὐ γίνεται ἔνοχος· κατέχεται δὲ τῇ περὶ πεκουλίου καὶ τῇ περὶ τῶν ἀναλωθέντων εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ ἀγωγῇ.

L. 13. κδ'. 1) * Τότε^{ο)} κατέχεται ὁ δεσπότης τῇ ἐπὶ τῷ συναλλάγματι τοῦ οἰκέτου ἀγωγῇ, ὅτε ἰδικῶς ὁρίσει τὴν ποσότητα, τὴν ἀφείλουσαν δανεισθῆναι ἢ τῷ δούλῳ, ἢ τῷ μισθωτῷ ἢ τῷ γεωργῷ, ἢ τῷ διοικητῇ τοῦ ἀγροῦ. ἐπειτοίγε οὐκ ἔστι κατ' αὐτοῦ ἡ ἀγωγή, ἐὰν παρέθροτο δι' ἐπιστολῆς τῷ δανείσαντι τὸν οἰκέτην ἑαυτοῦ, ἢ τοὺς μισθωτοὺς, ἢ τὸν τοῦ ἀγροῦ διοικητήν.

2) Καί^{ρ)} ὅτι τότε κατέχεται ὁ δεσπότης, ὅτε ἰδικῶς ὁρίσει τὴν ποσότητα, τὴν ἀφείλουσαν δανεισθῆναι ἢ τῷ δούλῳ, ἢ τῷ μισθωτῷ, ἢ τῷ γεωργῷ, ἢ τῷ διοικητῇ τοῦ ἀγροῦ. εἰ δὲ παρέθροτο δι' ἐπιστολῆς τὸν οἰκέτην αὐτοῦ τῷ δανείσαντι, ἢ τοὺς μισθωτοὺς, ἢ τὸν τοῦ ἀγροῦ διοικητήν, οὐκ ἔστι κατ' αὐτοῦ ἡ ἀγωγή.

τὸτε κατέχεται ὁ δεσπότης] ^{Ανατόλιος} 1). Τότε κατέχεται ὁ δεσπότης τῇ quod iussu, ὅτε φανερῶς κελύσει δανείσαι ποσότητα. καὶ ὁ μὴ οὕτω δανείσας οἰκέταις, ἢ γεωργοῖς, ἢ μισθωτοῖς κτηματος, ἢ φροντιστῇ, μηδεμίαν ἐχέτω ἀγωγῆν, μήτε κατὰ τῶν δανεισμένων αὐτῶν, μήτε κατὰ τοῦ δεσπότου. ἀλλὰ μὴ παραθῆναι δι' ἐπιστολῆς ἔνοχόν τινα ποιῆται, εἰ μὴ ἰδίῳ δεσπότου παρακολουθήσει ἐπιτροπῇ. ἐκπιπέτω τοῖσιν τοῦ χρέους ὁ τοῖς εἰρημένους δανείσας δίχα γνώμης δεσπότου, ἢ δόσεως ἐγγρητοῦ. ἐν ᾧ δὲ καὶ οἰκέτης ἐστὶν ὁ δανεισμένος, καὶ μὴ ὑπόκειται λόγοις δεσπότου, κινείσθω ἢ de peculio. [Sch. f. II. 360.]

TITULUS I'

Περὶ ἀγωγῆς τῆς κινουμένης κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ δεσπότου, ἠνίκα ὑπεξούσιοι αὐτῶν συναλλάσσοντες μετὰ ἐτέρων ἔνοχοι αὐτοῖς γίνονται ἐν τῷ πεκουλίῳ αὐτῶν).

L. I. α'. 1) * Ἐὰν^{ς)} κελύσει μου ὑπεξούσιός μου συν-
D. XIV. 5.

1) E Syn. p. 65. haustum est. Deest apud Fabrotum. 2) E Tipucito. 3) E Tipucito. 4) E Syn. p. 180. habet Fabr. T. II. p. 359. 5) E Tipucito. 6) E Syn. p. 180. habet Fabr. T. II. p. 359. 7) E Tipucito. 8) Hoc schol. est e Syn. p. 180. 9) Haec tituli inscriptio exhibetur in indice titulorum Coislianiano et apud Tipucitum. Fabrotus hanc inscriptionem suppeditat: ὅτι ἡ μετὰ τῆς ἐτέρων ἐξουσίας οὕσα πραγματεία λέγεται. 10) Cap. I. est e Syn. p. 180. apud Fabr. T. II. p. 360. qui praefigit Οὐλίαν. Sed nomina Iureconsultorum a Fabro praemissa omisi, a Synopsi et reliquis restitutionis fontibus quippe aliena.

heres scriptus sit, in solidum: si vero scriptus non sit, in quantum facere potest, tenetur. Si emancipatus sit, similiter in quantum facere potest, tenetur.

XXI. Servus, qui liberam peculii administrationem habet, rem peculiarem vendere potest: nec vero, qui eam non habet. Sed ne iustum quidem initium possessionis praestat ei, qui in publico emit. Si res mobilis fuerit, furti quoque in duplum actio adversus emptorem competit.

Item de eo, quale peculium vendere servus possit, quale non possit. Sed si vendiderit, eum, qui sciens emit, furti actioni obnoxium reddit.

XXII. Item si ancilla contraxerit, quomodo superstite ea in dominum de peculio actio competat, in quantum locupletius factum est peculium: post mortem vero eius, intra annum.

XXIII. Dominus suo nomine non obligatur, cum servus contraxit: sed actione de peculio tenetur, deducto eo, quod naturaliter debetur, et de in rem verso.

Item dominus, cum servus contraxit, suo nomine non obligatur: tenetur autem actione de peculio, et de in rem verso.

XXIV. Tunc tenetur dominus 1) actione ex contractu servi, cum specialiter quantitatem definierit, quae vel servo, vel conductori sive colono, vel actori fundi mutuo dari debeat. Quippe non est adversus eum actio, si per epistolam servum suum, vel conductores, vel fundi actorem creditori commendavit.

Item tunc tenetur dominus, cum specialiter quantitatem definierit, quae vel servo, vel conductori, vel colono, vel actori fundi mutuo dari debeat. Sed si servum suum, vel conductores, vel fundi actorem per epistolam creditori commendaverit, non est adversus eum actio.

1) tunc tenetur dominus] Anatolius. Tunc dominus actione quod iussu tenetur, cum aperte mutuum dari quantitatem praeceperit. Qui hoc modo servus, vel colonis, vel conductoribus praedii, vel procuratori mutuum non dederit, nullam habeat actionem, neque adversus eos, qui mutuum pecuniam acceperunt, neque adversus dominum. Per epistolam autem commendatio neminem obligatum reddat, nisi ipsius domini iussu secutum fuerit. Excidat igitur debito, qui personis supradictis sine voluntate domini, vel fideiussoris praestationem crediderit. Quodsi servus fuerit, qui mutuum sumserit, nec domini rationibus fuerit obnoxius, actio de peculio moveatur.

TITULUS III.

De actione, quae adversus patrem vel dominum competit, cum ii, qui in potestate eorum sunt, cum aliis contrahentes his in peculio ipsorum obligantur.

I. Si iussu meo is, qui in potestate mea est,

ἀλλάξῃ, εἰς ὀλόκληρον ἐνάφομαι· ἢ ἂν μὴ ἐκέλευσα, πρὸς τὸ γεγονός διαπάνημα εἰς τὰ πράγματά μου· ἢ μηδεὶς τούτων ὄντος, ἢ τῆς κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγῆς, δι' ἧς ὁ δεσπότης εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται τοῖς τῷ ὑπέξουσίῳ συναλλάξασιν· ἢ τῆς διαιρούσης μεταξὺ τοῦ δεσπότητος καὶ τῶν συναλλάξαντων τὸ κέρδος ἀναλόγως, χωρὰ τῆ περι τοῦ πεκουλίου ἀγωγῆ.

2) Καὶ τ' εἰς τί εὐθύνονται οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπέξουσους, κεύσει αὐτῶν συναλλάξαντας, ἢ παρὰ κέλευσιν, καὶ ποῖαι ἀγωγαὶ κατ' αὐτῶν δίδονται.

β. ^{u)} Καὶ εἰ δαπανηθῶσιν εἰς τὸ πεκούλιον τοῦ υἱοῦ, ἢ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς, καὶ γένηται ὁ υἱὸς αὐτέξουσος, ἢ εἰς θέσιν δοθῆ, ἢ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀπόκληρος γενόμενος, ἢ εἰς μέρος γραφόμενος, ἢ ἀποτασσόμενος τῷ κλήρῳ, ἐνάγεται εἰς ὃ καταβαλεῖν δύναιται.

γ. ^{v)} Καὶ οὐχ ὑπέξαιοι τὸ κερσεωστημένον ἑτέροις ἐν ὑπέξουσιότητι συναλλάξασιν αὐτῷ, εἰ μὴ τις ἐστὶν προτίμησιν ἔχων, ὡσπερ ἡ γυνὴ ἢ μνηστὴ περι τὴν προίκα. καὶ ποῖον ὑπέξαιοι.

δ. ^{w)} Εἰ δὲ μὴ γραφῆ εἰς ἐλάχιστον ὁ υἱός, ἐν τίσιν καὶ πῶς ἐπιλογὴν ἔχει ὁ δανειστής, ἀνάγνωθι.

Καὶ ὁ πλασόμενος αὐτὸν αὐτέξουσιον, καὶ ἀπόκληρος, καὶ ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται.

Καὶ τίς μέχρις εὐπορίας βοηθεῖται, ὡς ὁ ὑπέξουσος· ὁ δὲ κληρονόμος αὐτοῦ εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται.

Καὶ ἂν μετὰ πολλὰ ἔτη ἐνάγεται ὁ υἱός, εἰς ὀλόκληρον ἐνάγεται.

1) * (O^x) δυνάμενος κινήσαι τὴν κινουμένην ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δεσπότητος, ἢ ἴκα κεύσει αὐτοῦ συναλλάξει μοι δοῦλος αὐτοῦ· ἂν κινήσῃ τὴν περι πεκουλίου, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα κινεῖν τὴν προειρημένην ἀγωγὴν, εἰ μὴ ἀπατηθεῖς γ) ἐκίνησε τὴν περι πεκουλίου ἀγωγὴν.

2) (O^z) δυνάμενος κινήσαι τὴν quod iussu, ἂν κινήσῃ τὴν δὲ πεκουλίῳ, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα τὴν quod iussu κινεῖν, εἰ μὴ ἀπατηθεῖς ἐκίνησεν τὴν δὲ πεκουλίῳ.

3) Καὶ ^{a)} περι τοῦ δυναμένου κινήσαι τὴν παροῦσαν ἀγωγὴν, καὶ κινήσαντος τὴν περι πεκουλίου, τότε δύναται ἀνακλῆν, καὶ κινήσαι τὴν τοιαύτην ἀγωγὴν, καὶ τότε κωλύεται.

ε. ^{b)} Καὶ περι τοῦ, ἂν καταδικασθῆ ὁ υἱὸς ζῶντος τοῦ πατρὸς, πῶς μέχρις εὐπορίας καταδικάζεται αὐτέξουσος γενόμενος.

Καὶ εἰς πόσον ἐνάγεται γενόμενος κατ' ὁμάδα λεγατάριος, ἢ ἀναγκασθεῖς κληρονομήσει καὶ ἀποκαταστήσει.

ς'. Καὶ ἂν προσποιησάμενος ἑαυτὸν αὐτέξουσιον, ἐπερωτήσῃ κατ' ἐντολήν μου, καὶ ἄπορος ὦν ἐνάγεται.

ζ. Καὶ περι πατρὸς ἐπιτρέψαντος νῖῳ δανείσασθαι, καὶ ἐντεταμένον δι' ἐπιστολῆς τῷ δανειστῇ, δανείσει, πῶς ἔχει ὁ δανειστής ἄδειαν, κινεῖν ἢ κατὰ τῶν κληρονόμων κατὰ τῆς κληρονομίας αὐτῶν, ἢ κατὰ

contraxerit, in solidum teneor: vel si non iusserim, eatenus, quatenus in rem meam versum fuerit: vel si neutrum horum sit, neque item competat institoria, per quam dominus ab his, qui cum eo, qui eius potestati subiectus est, contraxerunt, in solidum convenitur, nec tributoria, quae inter dominum et contrahentes pro rata lucrum distribuit: actioni de peculio locus est.

Et in quid teneantur ii, qui in potestate eos habent, qui iussu eorum, vel sine iussu contraxerunt, et quales actiones adversus eos dentur.

II. Item si pecunia in peculium filii, vel in patri- *L. 2. pr.*
monium patris redacta sit, et filius emancipatus, vel *D. XIV. 5.*
in adoptionem datus, vel a patre exheredatus, vel in partem heres scriptus fuerit, vel hereditate abstinuerit, convenitur, in quantum facere potest.

III. Nec deducit id, quod aliis debetur, qui cum *L. 3.*
eo durante potestate contraxerunt, nisi quis privile- *D. eod.*
gium habeat, sicuti mulier vel sponsa in dote. Item quale deducat.

IV. Sed si non ex parte minima filius heres scri- *L. 4. pr.*
ptus sit, lege, in quibus et quomodo creditor electio- *D. eod.*
nem habeat.

Item qui patremfamilias se mentitus est, et ex- *§. 1. 2.*
heredatus, et delictorum nomine in solidum conve-
nitur.

Item cui succurratur, in quantum facere possit, ut *§. 3.*
filiofamilias: heres autem eius, in solidum convenitur.

Item si post multos annos cum filio agitur, in *§. 4.*
solidum convenitur.

Is, qui cum posset agere contra dominum, cuius *§. 5.*
iussu servus contraxit, si de peculio egit, postea prae-
dicta actione experiri non potest, nisi deceptus de
peculio egerit.

Is, qui potest agere de iussu, si egerit de pe-
culio, non potest postea quod iussu, nisi deceptus
egerit de peculio.

Item de eo, qui cum hac actione experiri posset,
de peculio egit, quando regressum habeat ad hanc
actionem, et quando non habeat.

V. Item si filius vivo patre condemnatus sit, *L. 5. pr.*
quomodo sui iuris effectus in quantum facere possit, *D. eod.*
condemnetur.

Et in quantum teneatur, si hereditas per fidei- *§. 1. 2.*
commissum ei relicta sit, vel coactus hereditatem
adierit et restituerit.

VI. Item si patremfamilias se simulaverit, et man- *L. 6.*
datu meo stipulatus fuerit, etiamsi inops sit, con- *D. eod.*
venitur.

VII. Item si pater filio mutuam pecuniam acci- *L. 7.*
pere permiserit, et per epistolam creditori manda- *D. eod.*
verit, ut ei crederet, quomodo in potestate creditoris
sit, utrum adversus heredes pro parte hereditaria

ε) E Tipucito. u) Cap. 2. habet Tipucitus. v) Cap. 3. e Tipucito. w) Cap. 4., modo thema ultimum excipias, e solo Tipucito haustum est. x) §. 5. e Syn. p. 180. desumta est. Legitur apud Fabr. T. II. p. 360. y) Ita Leuncl. in marg. Syn. In textu legitur ἀπατηθεῖς. z) E Schol. g. ad Basil. LX. 5. cap. 4. Fabr. T. VII. p. 150. a) E Tipucito. b) Cap. 5. 6. 7. e Tipucito exhibita sunt.

τοῦ υἱοῦ εἰς ὀλόκληρον. εἰς ὃ δὲ δύναται ὁ υἱός, καταδικάζεται.

L. 8.
D. XIV. 5.

γ'. 1) * Προέστησα^{c)} τὸν δοῦλόν μου ἐπὶ τῷ δανείζειν καὶ λαμβάνειν ἐνέχυρα. ὃ δὲ λαβὼν χρυσίον παρὰ τινος ἀγοράζοντος κριθῆν, καὶ παραδοθεὶς αὐτῷ ἀντὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πληρῶσαι τῷ πρῶτῳ, ἔφυγεν. κἂν μὴ τοῦτου^{d)} προέστη, ὅμως ἐὰν ἐν πᾶσι τὸν τόπον μου ἐπέιχεν, ἐνέχομαι τῷ προσλαβόντι αὐτὸν εἰς τὸ ἀποπληρωθῆναι· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐγγύη δοκεῖ τὸ ὑπὲρ ἄλλου καταβαλεῖν, οὐ μὴν τὸ παρ' ἑτέρου δέξασθαι· καὶ οὐκ εἰώθεν ὁ δεσπότης ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας ἐνέχεσθαι, οὔτε δοκεῖ τοῦτο ἐντέλλεσθαι.

2) Καὶ^{e)} περὶ δοῦλον προϋσταμένον ἐπὶ τῷ δανείζειν καὶ λαμβάνειν ἐνέχυρα, καὶ λαβόντος χρυσίον παρὰ τινος ἀγοράζοντος κριθῆν, καὶ διὰ τοῦτο παραδοθέντος αὐτῷ ἀντὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πληρῶσαι τῷ πρῶτῳ, καὶ φυγόντος· πῶς, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τούτῳ προέστη, ὅμως εἰ ἐπέιχεν ἐν πᾶσι τὸν τόπον τοῦ δεσπότη, ἐνέχεται ὁ δεσπότης τῷ προσλαβόντι αὐτὸν εἰς τὸ ἀποπληρωθῆναι.

TITΛΟΣ Δ'.

Περὶ^{f)} συγκλήτου θεσπίσματος Μακεδονιανείου, ὅπερ κινεῖται, ἡνίκα ἢ ὑπεξουσίος ἢ ὑπεξουσία^{g)} παρὰ τὰς ἐν τούτῳ τῷ τίτλῳ ἐγκειμένης διατάξεις^{h)} δανείζεταιⁱ⁾).

L. 1. pr.
D. XIV. 6. α'. 1) * Ὁ^{k)} δανείζων ὑπεξουσίῳ χορήματα, οὔτε μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἔχει ἀπαίτησιν.

2) Καὶ^{l)} βι^{m)} ὁ δανείζων ὑπεξουσίῳ, οὔτε μετὰ τελευτὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἔχει ἀπαίτησιν.

§. 1. Καὶ^{m)} περὶ υἱοῦ αἰχμαλώτου δανεισαμένου, πότε ἐνέχεται, ἢ μὴ. φησὶν δέ, εἰ ὑποστρέψει ὁ πατήρ, μὴ ἐνέχεσθαι αὐτόν.

§. 2. 1) * Οἷοςδήποτεⁿ⁾ ἀξιοματικὸς ὑπεξουσίος κενώλται δανείζεσθαι, πλὴν τοῦ ἔχοντος ἰδιόκτητον πεκούλιον.

2) Καὶ^{o)} ..... ἀξιοματικὸς ὑπεξουσίος ..... πλὴν τοῦ ἔχοντος πεκούλιον ἰδιόκτητον.

L. 2.
D. eod. β'. 1) * Δανείζεται^{p)} γὰρ μέχρι τοῦ ποσοῦ τοῦ ἰδιοκτήτου πεκούλιον· ὃ γὰρ ὑπεξουσίος ἐν τῷ ἰδιοκτήτῳ πεκούλιῳ τάξιν ἔχει αὐτεξουσίον.

2) Ὁ ὑπεξουσίος^{q)} γὰρ ἐν τῷ πεκούλιῳ δοκεῖ αὐτεξουσίος εἶναι.

L. 3. pr.
D. eod. γ'. 1) Καὶ περὶ τοῦ, ἐὰν τις οὐχ ἀπλῶς, οὐδὲ κατὰ ἄγνοιαν νόμον πιστεύσῃ, αὐτεξουσίον εἶναι τὸν ὑπεξουσίον, πολλοῖς δοκοῦντι εἶναι τοιοῦτον, καὶ συναλλάττοντα καὶ λειτουργοῦντα, ἀργεῖ τὸ δόγμα.

§. 1. Ὡςπερ ἐπὶ τοῦ μισθωσαμένου δημόσια τέλη.

cuiusque, an adversus filium in solidum agere velit. Filius autem in quantum facere potest, condemnatur.

VIII. Praeposui servum meum mutuis pecuniis dandis et pignoribus accipiendis. Is accepto auro a quodam emtore hordei, et delegatus ad dandum ipsius nomine pretium venditori, fugit. Quamquam in eam rem praepositus non erat, quia tamen in omnibus locum meum obtinuit, teneor illi, qui eum accepit, ut sibi satisfaceret: licet fideiussio esse videatur, pro alio solvere, non etiam ab alio suscipere: nec solet ex tali causa dominus obligari, neque hoc mandare videatur.

Et de servo mutuis pecuniis dandis et pignoribus accipiendis praeposito, si auro ab emtore quodam hordei accepto, ideoque delegatus ad satisfaciendum loco eius venditori, fugerit: quomodo, licet in eam rem praepositus non fuerit, tamen si in omnibus locum domini obtinuerit, dominus illi, qui servum, ut sibi satisfaceret, accipit, teneatur.

TITULUS IV.

De Senatusconsulto Macedoniano, cui locus est, cum filius vel filiafamilias contra sanctiones hoc titulo comprehensas mutuum pecuniam acceperit.

I. Qui filiofamilias pecuniam mutuam dat, nec post mortem patris eius petitionem habet.

Item qui filiofamilias mutuam dat pecuniam, nec post mortem patris eius petitionem habet.

Et de filio captivi, si mutuam pecuniam acceperit, quando teneatur, vel contra. Dicitur autem, si pater redierit, non teneri eum.

Cuiuscunque dignitatis sit filiusfamilias, mutuum sumere prohibetur, excepto eo, qui castrense peculium habet.

Item ..... dignitatis sit filiusfamilias ..... excepto eo, qui castrense peculium habet.

II. Nam mutuam pecuniam sumit usque ad castrensis peculii quantitatem: filiusfamilias enim in castrensi peculio vicem patrisfamilias obtinet.

Nam filiusfamilias in peculio paterfamilias esse videtur.

III. Item, si quis non simplicitate deceptus, neo per iuris ignorantiam filiumfamilias esse patremfamilias crediderit, qui talis esse pluribus videbatur, et contrahebat, et muneribus fungebatur, cessat Senatusconsultum.

Quemadmodum in eo, qui vectigalia publica conduxit.

c) E Syn. p. 180. habet Fabr. T. II. p. 361. d) Leuncl. in marg. recte τοῦτον. Syn. τοῦτον. e) E Tipucito. f) Haec tituli inscriptio est in indice titulorum Coisliniano et apud Tipucitum. Fabrotus ita inscribit titulum: περὶ δόγματος τοῦ Μακεδονιανείου. Synopsis nullam tituli inscriptionem suppediat. g) Verba ἢ ὑπεξουσία in indice Coisl. secunda manu adscripta sunt. h) Tipucitus: παρα τὰς ἐγκειμένης ἐν τῷ τίτ. διατ. i) Tip. δανείζεται. k) E Syn. p. 181. habet Fabr. T. II. p. 361. l) E Tipucito. m) E Tipucito. n) E Syn. p. 181. habet Fabr. T. II. p. 361. o) E Tipucito. Supple lacunam ex praecedentibus. p) E Syn. p. 181. habet Fabr. T. II. p. 361. q) E Tipucito. r) Cap. 3. e Tipucito haustum est.

Καί^s) ὅτε ὁ δανείσας οὐκ ἠδυνήθη γνώσει, εἰ ἔστιν ὑπέξουσος. εἰ δὲ ὑπέξουσος ὑπέξουσῶ δανείσει, ἀργεῖ τὸ δόγμα, κἄν ἐλευθέρων πεκουλλῶν διοικήσιν εἶχεν ὁ δανείσας· οὐ συνίσταται γὰρ δάνειον· ἐκδικεῖ γὰρ ὁ πατὴρ τὰ νομίματα.

Καὶ ὅτι ἐπὶ μόνῃς ἀριθμήσεως χρημάτων χώρα τῷ δόγματι, οὐ μὴν τῶν ἄλλων ἀπειλομένων, ἔξ ἀγοριστίας τυγόν, ἢ μισθώσεως, ἢ ἐπερωτήσεως, ἢ ἑτέρου τρόπου, κἄν ταῦτα ὡς ἀπὸ δανείου χρεωστῶν ὁμολογήσῃ· εἰ μὴ περιγραφῇ γέρονεν· ἴσως γὰρ μὴ δυνάμενος δανείσαι, ἐπώλησα αὐτῷ, ἵνα τὸ τίμημα ἀντὶ δανείου σχῆ.

Καὶ ὅτι ἀργεῖ τὸ δόγμα, ἐὰν ὑπέξουσος ὁμολογήσῃ, καὶ ὅπως οὖν ἀντιέξουσῶ γενομένη ἀπαριθμηθῆ.

δ. ^v) Τῆ γὰρ ἀπαριθμήσει προσέχομεν, οὐ μὴν τοῦδαντίον.

ε. ^v) Τυχὸν ἀντιέξουσος ὁμολόγησε, καὶ ὑπέξουσῶ ἀπαριθμηθῆ· χώρα ἔστι τότε τῷ δόγματι.

ε'. 1) Δανειζομένου ^v) ὑπέξουσίου βοηθεῖται ὁ ἐγγυητής, κἄν ὡς ἑὸς καὶ αὐτὸς ἐδόθη, ἵνα μὴ βοηθῆται ὡς ἐγγυητής.

2) Καί^w) ὅτι ἐγγυωμένου τοῦ ὑπέξουσίου ἀργεῖ τὸ δόγμα, εἰ μὴ ἄρα μέλλων δανείσασθαι ἐσχηματίσατο τὸν ἐγγυώμενον [καὶ] ἕτερον ἐναγόμενον δέδωκεν· τότε γὰρ ἐκάτερος βοηθεῖται, καὶ οἱ ἐγγυηταὶ τοῦ ὑπέξουσίου.

Εἰ^x) δὲ μέλλων δανείζειν ὑπέξουσῶ λάβω σε συνεναγόμενον, ἵνα μὴ ὡς ἐγγυητής βοηθῆ, χώρα τῆ παραγραφῆ.

Καὶ περὶ υἱοῦ ὑπέξουσίου τοῦ πατρὸς ἐξορισθέντος ἢ ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἀπολειφθέντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ ὁμολογησάτος προῖκα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς, καὶ ἐνεχυράσαντος πράγματι τοῦ πατρὸς, τότε ἀργεῖ τὸ δόγμα, καὶ τὸ ἐνέχυρον οὐκ ἔρρωται, καὶ τότε ἔρρωται.

Καὶ ὅτι οὐκ ἐπὶ πάντων τῶν δανειζομένων εἰδῶν, ἀλλὰ μόνων ἀγοριῶν, χώρα τῷ νόμῳ· εἰ μὴ πρὸς περιγραφῆν τις δανείσει οἶνον, ἢ σῖτον, ἢ ἔλαιον, ἵνα πωλήσῃ ὁ ὑπέξουσος καὶ χρῆσθῃ τῷ τιμήματι.

Χώρα τῷ δόγματι, εἰ καὶ ἕτερον ἦν ὑπέξουσος ἐν τῷ δανείζεσθαι, καὶ νῦν ἕτερον.

Καὶ ἐνθα μὴ ἀπέθανεν ὁ πατὴρ, ἀλλὰ τῆς πολιτείας ἐξέπεσε.

Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ δύο ἐναγομένων ἐπερωτῶντων.

Καὶ περὶ τοῦ, εἰ δύο ὑπέξουσους λάβω ὑποχρέους, ὧν τὸν ἓνα ἐνόμιζον ἀντιέξουσιον, τί γίνεται.

Καὶ πῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος θέματος τοῦ ὑπέξουσίου ἀποθανόντος, βοηθεῖται ὁ πατὴρ αὐτοῦ, εἴτε ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

1) * Ἐὰν ^y) ὑπέξουσος ὁ προσετιῶς δανείσῃται, ὁ μὲν προσετιῶς αὐτὸν ἐνάγεται τῆ κατὰ τοῦ προσετιῶσαντος κινουμένη ἀγορῆ· αὐτὸς δὲ τὴν τοῦ δόγματος ἔχει παραγραφῆν, εἰ μὴ ὁ πατὴρ αὐτὸν τῆς ἰδίας προσετιῶσαι πραγματείας, ἢ ἠνέσχετο ἐν τῷ πεκουλλῶ

Et cum creditor scire non potuit, an filiusfam- L. 3. §. 2.
lias sit. Quodsi filiusfamilias filiofamilias crediderit, D. XIV. 6.
cessat Senatusconsultum, licet qui credidit, liberam peculii administrationem habuerit: mutuum enim non contrahitur: nam pater nummos vindicat.

Item in sola pecuniae numeratione Senatuscon- §. 3.
sulto locus est, nec vero in aliis, quae debentur, puta ex causa emtionis, vel locutionis, vel stipulationis, vel alia, licet haec tanquam ex mutuo debita promiserit: nisi fraus facta sit: fortasse enim, cum credere non potui, vendidi ei, ut pretium loco mutui haberet.

Item cessat Senatusconsultum, si filiusfamilias §. 4.
promiserit, et qualicumque modo patrifamilias facto numeratum sit.

IV. Nam numerationem spectamus, nec vero vice L. 4.
versa. D. eod.

V. Puta paterfamilias promisit, et filiofamilias Deest L. 5.
facto numeratum est: tunc locus est Senatusconsulto. L. 6.
D. eod.

VI. Filiofamilias mutuam pecuniam accipiente, L. 7. pr.
fideiussori succurritur, etiamsi tanquam reus ipse da- D. eod.
tus sit, ne succurratur ei tanquam fideiussori.

Item si filiusfamilias fideiusserit, cessat Senatus-
consultum, nisi pecuniam mutuam accepturus fideius-
sorem se finxit et alium reum dedit: tunc enim utri-
que succurritur, et fideiussoribus filiofamilias.

Si vero filiofamilias mutuam pecuniam daturus §. 1.
te cum eo reum accepi, ne quasi fideiussori tibi suc-
curreretur, exceptioni locus est.

Item si filiusfamilias patris relegati vel longo §. 2.
tempore absentis dotem pro filia promiserit, et res
patris obligaverit, quando cesset Senatusconsultum et
pignus non valeat, et quando valeat.

Item non in omnibus speciebus, quae mutuo dari §. 3.
solent, sed in sola pecunia locus est Senatusconsulto:
nisi in fraudem eius quis vinum, vel frumentum, vel
oleum mutuum dederit, ut filiusfamilias venderet, et
pretio uteretur.

Locus est Senatusconsulto, si in alterius erat §. 4.
potestate, cum mutuum daretur, et nunc in alterius.

Item si pater non decessit, sed civitatem amisit. §. 5.

Idem et de duobus reis stipulanti valet. §. 7.

Idem de eo, quid fiat, si duos filiosfamilias ac- §. 8.
cepero reos, quorum alterum putabam esse patrem-
familias.

Et quomodo hac specie, filiofamilias mortuo, §. 10.
patri eius, vel heredi eius succurratur.

Si filiusfamilias institor mutuam pecuniam acce- §. 11.
perit, ille quidem, qui eum praeposuit, institoria
actione convenitur: ipse vero Senatusconsulti excep-
tionem habet, nisi pater eum suae negotiationi prae-
posuit, vel in peculio eum negotiari passus est. Nam

s) Argumentum §. 2. traditur et in Scholio 11. ad Basil. XI. 1. cap. 28. e Cod. Coisl. CLII. desumpto, quod reperitur editionis nostrae Tom. I. p. 615. t) Cap. 4. e Tipucito haustum est. u) Cap. 5. e Tipucito, v) E Schol. 25. ad Basil. XIV. 1. cap. 12. e Cod. Coisl. CLII. desumpto, edit. nostrae T. II. p. 97. Praemittitur in scholio: Ζήτει βιβ. ιη'. ττ. δ'. κεφ. β'. ὡς κ. τ. λ. in textu. w) E Tipucito. x) §. 1. usque ad §. 10. habet solus Tipucitus. y) E Syn. p. 181. habet Fabr. T. II. p. 362.

αὐτὸν πραγματεύεσθαι. γνώσκων γὰρ, αὐτὸν πραγματεύεσθαι, δοκεῖ καὶ τοῦτο ἐπιτρέπειν, εἰ μὴ ῥητῶς κωλύσει.

2) Καὶ²⁾ περὶ προεστῶτος δανεισαμένου ὑπεξουσίον, ποίοις τρόποις ἐνάγεται ὁ αὐτὸν προστήσας, καὶ ποίοις ὁ προσταθείς, εἰ μὴ ὁ πατὴρ αὐτὸν προεστῆσατο τῆς ἰδίας τραπέζης ἢ πραγματείας, ἢ ἠγέσχετο, ἐν τῷ πεκουλίῳ αὐτὸν πραγματεύεσθαι. δοκεῖ γὰρ καὶ τοῦτο παραγγέλλειν, εἰ μὴ ῥητῶς κωλύσει.

L. 7. §. 12. 1) * Ἐὰν^{a)} τὸ δανεισθὲν στρέψη εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς, κἂν μὴ τοιαύτη γνώμη ἐδανείσατο, ἀργεῖ τὸ δόγμα. εἰ μὲντοι ἀγνοοῦντι τῷ πατρὶ ὑπὲρ χρέους κατέβαλεν, οὐκ ἔστι δαπάνημα ὑπὲρ πατρὸς, καὶ χάρα τῷ δόγματι.

2) Καὶ^{b)} περὶ τοῦ, ἐὰν τὸ δανεισθὲν στρέψη εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ πατρὸς, κἂν μὴ τοιαύτη αἰτία ἐδανείσατο, ἀργεῖ τὸ δόγμα. καὶ ποῖον οὐ λέγεται δαπάνημα, ὡς τὸ καταβληθὲν ὑπὲρ χρέους ἀγνοοῦντι τῷ πατρὶ.

§. 13. Καὶ^{c)} περὶ ὑπεξουσίον ἀπόντος καὶ ἔνεκεν σπουδασμάτων δανεισαμένου σύμμετρα καὶ τὸ εἰωθὸς παρὰ τοῦ πατρὸς, πῶς ἐν αὐτῷ ἀργεῖ τὸ δόγμα.

§. 14. Καὶ ὅτε δανεισάμενος ὑπεξούσιος καταβάλλῃ ἑτέρῳ δανειστῇ, μὴ ἐκβαλλομένῳ τῇ τοῦ δόγματος παραγραφῇ, ἀργεῖ τὸ δόγμα.

§. 15. Καὶ εἰ ἄρξεται ὁ πατὴρ καταβάλλειν τὸ παρὰ τοῦ υἱοῦ δανεισθὲν, ἀργεῖ τὸ δόγμα.

§. 16. Καὶ ἐὰν αὐτὸς ὑπεξούσιος καταβάλλῃ, ἀργεῖ τὸ δόγμα καὶ ἡ ἀνάληψις.

L. 8. ζ'. Εἰ^{d)} δὲ ἀγνοῶν ὁ κουράτωρ καταβάλλῃ, ἀνα-
D. eod. λαμβάνεται.

L. 9. πρ. η'. Εἰ^{e)} δὲ γενόμενος ἀντεξούσιος ἐνέχυρον παρὰ
D. eod. σχῆ, ἀργεῖ τὸ δόγμα μέχρι ποσοῦ τοῦ ἐνέχυρου.

§. 1. 1) * Ἐὰν^{f)} λαβῶν δωρεὰν ὑπεξούσιος, καταβάλλῃ τῷ δανεισάντι, παντὶ τρόπῳ ἀπαιτεῖ αὐτὰ ὁ πατὴρ. οὐτε γὰρ εἶχεν αὐτῶν ὁ υἱὸς τὴν ἐκποίησιν, εἰ μὴ ὁ δωρησάμενος ἐπὶ τῷ καταβληθῆναι αὐτὰ τῷ δανειστῇ ἐδωρήσατο.

2) Ἐὰν^{g)} τις δωρήσεται χρήματα ὑπεξουσίῳ ἐπὶ αἰρέσει τοῦ ταῦτα καταβαλεῖν δανειστῇ αὐτοῦ τοῦ ὑπεξουσίον, ἅμα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ῥοπῇ τοῦ δοθῆναι τὰ χρήματα ἐπὶ τοιοῦτῳ ὄρῳ τῷ ὑπεξουσίῳ, μεταφέρεται ἡ δεσποτεία αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπὶ τὸν δανειστὴν τοῦ τὴν δωρεὰν δεξαμένου ὑπεξουσίον.

3) Καὶ^{h)} περὶ τοῦ λαβόντος δωρεὰν ὑπεξουσίον καὶ καταβάλλοντος τῷ δανειστῇ, πῶς ἐκδικεῖ ταύτην ὁ πατὴρ, εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ ἐδωρήθη.

§. 2. 1) * Καὶⁱ⁾ ἐπὶ ὑπεξουσίας χάρα τῷ δόγματι, κἂν ἐκ τῶν δανεισθέντων ἠγόρασεν κόσμια. καὶ ἐπὶ υἱοῦ γὰρ, εἴτε δαπανηθῇ τὸ δανεισθὲν, εἴτε φαίνεται ἐν τῷ πεκουλίῳ, χάρα τῷ δόγματι.

2) Καὶ^{k)} ἐπὶ ὑπεξουσίας χάρα τῷ δόγματι, κἂν ἐκ τῶν δανεισθέντων ἠγόρασε κόσμια. καὶ ἐπὶ υἱοῦ,

si scit, eum negotiari, etiam hoc permittere videtur, si non nominatim prohibuit.

Item si filiusfamilias institor mutuum pecuniam acceperit, quomodo is, qui eum praecepit, et quomodo ipse institor conveniatur, nisi pater eum suae mensae vel negotiationi praecepit, vel in peculio eum negotiari passus est. Nam et hoc permittere videtur, si non nominatim prohibuit.

Si mutuum pecuniam sumtam in rem patris vertit, quamvis hoc animo mutuum non acceperit, cessat Senatusconsultum. Si tamen patri ignoranti in debitum proprium solvit, in rem patris versum non est, et locus est Senatusconsulto.

Item si pecuniam mutuo sumtam in rem patris vertit, quamvis in hanc causam mutuum non acceperit, cessat Senatusconsultum. Et quid non dicatur in rem versum, uti id, quod patri ignoranti in debitum proprium solutum est.

Item si filiusfamilias absens studiorum causa mutuum pecuniam sumsit non immodicam, nec super eam quantitatem, quam pater dare solebat, quomodo in eo Senatusconsultum cesset.

Item cum filiusfamilias mutua pecunia sumta, alii creditori solvit, qui Senatusconsulti exceptione non summovertetur, cessat Senatusconsultum.

Item si pater mutuum a filio sumtum solvere coeperit, cessat Senatusconsultum.

Item si ipse filiusfamilias solverit, cessat Senatusconsultum et soluti repetitio.

VII. Si vero curator ignorans solverit, repetitioni locus est.

VIII. Sed si paterfamilias factus pignus dederit, cessat Senatusconsultum usque ad pignoris quantitatem.

Si donatam sibi pecuniam filiusfamilias creditori solverit, omni modo pater eam repetit: neque enim filius alienationem eius habuit, nisi donator ea conditione donaverit, ut creditori solveretur.

Si quis filiofamilias pecuniam ea conditione donaverit, ut eam creditori ipsius filiofamilias solveret, eodem momento et simul ac pecunia ea conditione filiofamilias data fuerit, dominium ipsius pecuniae transfertur ad creditorem filiofamilias, qui donationem accepit.

Item si filiusfamilias donatam sibi pecuniam creditori solvit, quomodo pater eam vindicet, nisi ad hoc donata sit.

In filia quoque familias Senatusconsulto locus est, quamvis ex pecunia credita ornamenta comparaverit. Nam et in filio, sive pecunia mutuo accepta consumpta sit¹⁾, sive in peculio extet, Senatusconsulto locus est.

Etiam in filiafamilias locus est Senatusconsulto, quamvis ex pecunia credita ornamenta comparaverit.

*) E Tipucito. a) E Syn. p. 181. habet Fabr. T. II. p. 362. b) E Tipucito. c) §. 13. 14. 15. 16. e Tipucito haustae sunt. d) E Tipucito. e) E Tipucito. f) E Synopsi p. 181. habet Fabr. T. II. p. 362. g) Ex Eustathio de diversis temporum intervallis, tit. de momento. §. 10. in Leuncl. Iur. Gr. Rom. T. II. p. 208., ubi additur in fine: ὡς βιβ. ιδ'. τῶν διγ. τιτ. ζ'. τῶν δὲ βασιλικῶν βιβ. ιη'. τιτ. δ'. κεφ. γ'. θεμ. θ'. In edit. Zachariaei est §. 11. cap. I. h) E Tipucito i) E Syn. p. 181. habet Fabr. T. II. p. 362. k) E Tipucito.